

MEM 102 Γεωμετρία και Γραμμική Άλγεβρα
Διάλεξη 23
Αντίστροφος πίνακας

Χρήστος Κουρουνιώτης

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Νοε 2014

Τετραγωνικοί πίνακες

Σε αυτήν τη διάλεξη περιοριζόμαστε σε τετραγωνικούς πίνακες.

Ορισμός. Ένας τετραγωνικός πίνακας $A = [a_{ij}]$ ονομάζεται **άνω τριγωνικός** εάν όλα τα στοιχεία κάτω από τη διαγώνιο είναι ίσα με 0, δηλαδή εάν $a_{ij} = 0$ όταν $i > j$.

Ένας τετραγωνικός πίνακας $A = [a_{ij}]$ ονομάζεται **κάτω τριγωνικός** εάν όλα τα στοιχεία πάνω από τη διαγώνιο είναι ίσα με 0, δηλαδή εάν $a_{ij} = 0$ όταν $i < j$.

Ένας τετραγωνικός πίνακας $A = [a_{ij}]$ ονομάζεται **διαγώνιος** εάν όλα τα στοιχεία εκτός της διαγωνίου είναι ίσα με 0, δηλαδή εάν $a_{ij} = 0$ όταν $i \neq j$.

Ταυτοτικός πίνακας

Ορισμός. Ο τετραγωνικός $n \times n$ πίνακας που έχει 1 στη διαγώνιο και 0 σε όλες τις άλλες θέσεις, ονομάζεται **ταυτοτικός πίνακας** και συμβολίζεται I_n .

Εάν A είναι $m \times n$ πίνακας, τότε $AI_n = A$, και εάν B είναι $n \times p$ πίνακας, τότε $I_n B = B$.

Αντίστροφος πίνακας

Ορισμός. Ένας τετραγωνικός πίνακας A ονομάζεται **αντιστρέψιμος** εάν υπάρχει ένας πίνακας B τέτοιος ώστε

$$BA = I \quad \text{και} \quad AB = I.$$

Ένας τέτοιος πίνακας B ονομάζεται **αντίστροφος** του A .

Θα δείξουμε ότι αρκεί η μία από τις δύο συνθήκες.

Πρόταση

Εάν A είναι τετραγωνικός πίνακας, τότε υπάρχει πίνακας B τέτοιος ώστε $AB = I$ εάν και μόνον εάν υπάρχει πίνακας C τέτοιος ώστε $CA = I$.

Πρόταση

Εάν ο A είναι αντιστρέψιμος, τότε ο αντίστροφος πίνακας είναι μοναδικός.

Εάν A είναι αντιστρέψιμος, ο μοναδικός αντίστροφος πίνακας συμβολίζεται A^{-1} .

Πρόταση

Εάν A είναι αντιστρέψιμος πίνακας, τότε η μοναδική λύση της εξίσωσης $Ax = b$ είναι η $x = A^{-1}b$.

Σημειώνουμε ότι δεν χρειάζεται να βρούμε τον αντίστροφο για να υπολογίσουμε τη λύση. Ο συντομότερος τρόπος να βρούμε τη λύση είναι η απαλοιφή Gauss και η ανάδρομη αντικατάσταση.

Πρόταση

Το γινόμενο αντιστρέψιμων πινάκων A και B είναι αντιστρέψιμος πίνακας, και

$$(AB)^{-1} = B^{-1}A^{-1}.$$

Λήμμα

Εάν B και C είναι αντιστρέψιμοι πίνακες, τότε ο πίνακας A είναι αντιστρέψιμος εάν και μόνον εάν ο BAC είναι αντιστρέψιμος.

Λήμμα

Ενας πίνακας με μια στήλη μηδενικών δεν είναι αντιστρέψιμος.